

Duinen

Als de Veluwe ons *grootste* natuurgebied is dan zijn de Nederlandse duinen zeker ons *langste* natuurterrein. En al even doorsneden door wegen en bebouwing als de Veluwe. In de reeks 'Duinen en mensen' is recent een nieuw deel verschenen dat gaat over Voorne. Aangedrukt tegen een van de grootste havens ter wereld heeft dit prachtige gebied ten zuiden van Rotterdam de economische vooruitgang niet zonder kleerscheuren overleefd. Noordwester stormen kunnen de duinen nooit meer eens flink door elkaar schudden, ook omdat de te hoge stikstofdepositie ervoor zorgt dat kaal zand te snel door de vegetatie wordt vastlegt. Dat neemt niet weg dat Voorne nog altijd het rijkste duingebied is qua aantal broedvogels en planten. Het boek begint met een aantal algemene hoofdstukken, zoals die over de geschiedenis van het gebied en die van haar bewoners, evenals een flink aantal bladzijden over de natuurontwikkeling van Voorne. Daarin lezen we dat de vroegere openheid van dit duingebied mede een gevolg was menselijke invloeden, zoals de konijnenhouderij – hierin fungeerde het konijn als leverancier van vlees en bont. Het welbekende Quackjeswater heeft vijftig jaar lang gezorgd voor de watervoorziening van het nabijgelegen Hellevoetsluis. Nee, ongerept zijn deze duinen nooit geweest. Maar dat geldt natuurlijk voor overgrote delen van ons land.

De lang rij auteurs met kennis van flora en fauna in specifieke terreinonderdelen maken het boek extra waardevol. Wáár komt wát voor en hoe is de status van de besproken soorten. Paddenstoelen komen ook aan bod, dankzij bijdragen van Leo Jalink. Dezelfde auteur hield tijdens de afgelopen Floradag een verhaal over twintig jaar wasplateninventarisaties in de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD). Samen met Harm Snater heeft Leo een flink aantal vrijwilligers weten te inspireren om over zo'n lange periode gegevens te verzamelen en de relatie te onderzoeken tussen vormen van beheersmaatregelen en het voorkomen van kritische graslandpaddenstoelen. Dat paste naadloos in de opzet van deze Floradag die gewijd was aan het thema 'burgerwetenschap'. In zijn presentatie vermeldde Leo al de aanwezigheid van Damherten in de AWD. Hoezeer die een plaag zijn geworden, hoorde ik in de wandelgangen. Daarvoor zijn wandelgangen ook bedoeld: pikante details en prikkelende achtergrondinformatie. Van vierhonderd exemplaren aan het begin van deze eeuw wordt hun aantal tegenwoordig op tienduizend geschat. Het gevolg is dat kwetsbare vegetaties volkomen kaal wordt gevreten. De meidoornbosjes, ooit rijk aan veel soorten aardsterren, worden gebruikt als herkauw-enclaves, waardoor er op de kale bodem, op de vele hertenkeutels, alleen nog mestpaddenstoelen groeien. Veel bijzondere soorten waaraan dit gebied zijn Natura 2000 status ontleent, zijn verdwenen of heel zeldzaam geworden. Daarom dringen de natuurbeheerders van de AWD al een kleine twintig jaar aan op passende maatregelen, zeg maar afschot. Dat is lang tegengehouden door de Gemeenteraad van Amsterdam. In plaats van afschot is een groot hek geplaatst rondom het 3400 ha grote gebied om ernstige verkeersoverlast, zeg maar dodelijke aanrijdingen, te vermijden. Maar uiteindelijk was dit diervriendelijke standpunt onhoudbaar. Sinds 2016 zijn er nu tienduizend damherten afgeschoten, maar de vraag is of dit voldoende is want opgeteld is de jaarlijkse aanwas van zoveel herten vermoedelijk even groot. De damherten zijn publiekstrekkers en de meeste bezoekers zijn dierenliefhebbers. Daarom doen de boswachters hun uiterste best om het publiek niet te confronteren met hun werk. Weliswaar is de vleesconsumptie in Nederland 76 kilo per hoofd van de bevolking, toch vinden de meeste vleeseters het zelig als herten worden afgeschoten. Dit hele damhertenverhaal geeft eigenlijk in een notendop de dilemma's weer van natuurbeheer in een land op postzegelformaat.